

Magyar Statisztikai Társaság

**A MAGYAR STATISZTIKA
ETIKAI KÓDEXE**

2006. október 12.

Köszönetnyilvánítás: A Kódex összeállítói köszönetet mondanak mindazoknak, akik az előkészítés és a végleges formába öntés munkái során hasznos észrevételekkel segítettek a Kódex összeállítását.

Összeállította a Magyar Statisztikai Társaság elnökségének felkérésére:

Dr. Hunyadi László nyugalmazott egyetemi tanár
Dr. Probáld Ákos a Központi Statisztikai Hivatal főosztályvezetője
Dr. Vavró István az Igazságügyi Minisztérium nyugalmazott főosztályvezetője
Végh Zoltán a Központi Statisztikai Hivatal Szegedi Igazgatóságának igazgatója

PREAMBULUM

Napjainkban a statisztika a tudomány és az élet szinte valamennyi területét, tevékenységét átszövi. Mint ilyen, kiemelkedő szerepet játszik a magyar gazdaság és társadalom mindenkori állapotának és az azokban zajló folyamatok hiteles, valóság-hű, megbízható bemutatásában.

A statisztikai tevékenységre vonatkozó jogszabályok a túlszabályozottság veszélye nélkül nem terjedhetnek ki a társadalom jogos erkölcsi követelményeinek megfelelő valamennyi normára, és nem szabályozhatják a statisztikai munka valamennyi részletét.

Ugyanakkor a társadalom tagjainak joguk van arra, hogy független, pártatlan, hatékony és szakszerű statisztikai munka segítse őket a bonyolult folyamatokban való eligazodásban. Ebből kiindulva a Magyar Statisztikai Etikai Kódex (a továbbiakban: Kódex) legfontosabb célja, hogy azokat a kiemelkedően lényeges erkölcsi elveket és magatartás-szabályokat tartalmazza, amelyeket minden statisztikus és a statisztikát a nyilvánosság előtt alkalmazó számára követésre méltónak ítél, kifejezésre juttatva a tudomány objektivitása és tisztasága iránti elkötelezettséget, valamint a társadalom iránt érzett felelősséget.

A Kódex elő kívánja segíteni a statisztikai munkát övező közbizalom erősítését, a statisztikusok megbecsülését.

A Kódex a leglényegesebb etikai elveket és szabályokat rögzíti, de nem foglalja írásba a statisztikusoktól elvárható összes etikai magatartást, akiknek - ebből következően – be kell tartaniuk az általános erkölcsből levezethető követelményeket is.

A Kódex összeállítását, az MTA Statisztikai Bizottságának felkérése alapján, nemzetközi statisztikai szervezetek gyakorlatától is indítatva, a Magyar Statisztikai Társaság (a továbbiakban: MST) kezdeményezte, legitimitását az adja meg, hogy ez az ország legnagyobb létszámú és hatáskörű civil statisztikai szervezete, amely bárki számára nyitott.

I. FOGALMAK, DEFINÍCIÓK ÉS ÉRTELMEZÉSEK

Az Etikai Kódex értelmezésében:

1. Statisztika: A tömegjelenségek számszerű, adatok segítségével való leírására, az azokból való következtetések levonására szakosodott tudomány és a hozzá elválaszthatatlanul kapcsolódó gyakorlat.

2. A Hivatalos Statisztikai Szolgálat szereplői: Az többször módosított 1993. évi XLVI. Tv.-ben (Statisztikai törvény) felsorolt minisztériumok és országos hatáskörű szervek munkatársai.

3. Statisztikus: A statisztikát hivatásszerűen művelő személy. Statisztikus jellemző módon a Hivatalos Statisztikai Szolgálat dolgozója, a statisztika oktatója, kutatója, a gyakorlati élet különböző területein működő, főfoglalkozásban statisztikai munkát végző személy.

4. Felhasználó: Minden olyan, a hivatalos statisztikai szolgálat keretein belül és azon kívül tevékenykedő személy és szervezet (statisztikák másodközlői, kutatók, oktatók, politikusok, a nyomtatott és elektronikus sajtó szereplői) aki statisztikai adatokat és elemzéseket nyilvánosságra hozatal céljából átvesz, feldolgoz, elemez. Szakmai tevékenységére etikai értelemben a statisztikusokkal azonos magatartási szabályok érvényesek.

5. Adatgyűjtő és adatszolgáltató: Adatgyűjtő az a személy, aki az elsődleges statisztikai adatokat felveszi, megkérdezi, rögzíti. Az adatszolgáltató az a természetes vagy jogi személy, aki törvény által előírt módon, illetőleg önkéntesen saját magáról adatokat szolgáltat. Esetenként, ha az adatszolgáltató akadályoztatva van (pl. betegség, távollét miatt), helyette adatait megbízottja is átadhatja az adatgyűjtőnek. A hivatalos statisztikában jellemző módon az adatgyűjtő az adatszolgáltatókkal áll kapcsolatban.

6. Statisztikai elemzés: a begyűjtött vagy más forrásból átvett adatok statisztikai eszközökkel történő feldolgozása, azokból következtetések levonása

7. Statisztikai adatok és elemzések közzéte: minden olyan tevékenység, ami arra irányul, hogy a megfelelő adatokat, ill. elemzéseket nyilvánosságra hozza.

8. Nyilvánosság: Nyilvánosságnak kell tekinteni a bárki számára hozzáférhető, alábbi fórumokat: könyv, folyóirat, újság, rádió, TV, nyilvánosan terjesztett hanganyag (magnószalag, CD, DVD, stb.), internetes portál, előadás, utcai plakát. Nem tekinthető nyilvános megjelenésnek a zárt körben terjesztett kiadvány, hanganyag, nem nyilvános előadás, szamizdat kiadvány, szerkesztetlen és ellenőrizetlen internetes fórum.

9. Felelősség: Etikai értelemben a követelményeknek való megfelelés mindenkor és minden szempontból az egyén kötelessége, tehát a felelősség is a kódex személyi hatálya alá tartozó egyénnel kapcsolatban merül fel.

10. Statisztikai etikai vétség: Minden olyan tevékenység vagy mulasztás, amely tartalmánál fogva a szakmai erkölcsi követelmények megsértését jelenti. A vétség lehet szándékos vagy gondatlan cselekmény.

II. AZ ETIKAI KÓDEX HATÁLYA

1. Az Kódex normái minden statisztikai adatgyűjtésre, adatszolgáltatásra, feldolgozásra, adatközlésre, elemzésre, statisztikai cselekményre érvényesek, vagyis a nyilvánosságnak szánt statisztikák készítőire és felhasználóira, hivatásos statisztikusokra és a statisztikát nem hivatásosként alkalmazókra egyaránt vonatkoznak, függetlenül attól, hogy e területen ki, mikor, milyen környezetben végez statisztikai tevékenységet.
2. Az Kódex vonatkozik minden, a törvények és más jogszabályok által szabályozott statisztikai tevékenységre.
3. Hatálya csak a nyilvánosságra kerülő statisztikai adatra, elemzésre, illetve azok készítőire terjed ki.

III. MAGATARTÁSI SZABÁLYOK

- 1.1. Minden olyan magatartás, ami a statisztikai tevékenységet szabályozó törvénybe, vagy más jogszabályba ütközik, egyben etikátlan is.
- 1.2. A statisztikus munkája során köteles betartani mindazokat a jogi, etikai és szakmai szabályokat, amelyekkel tevékenysége során kapcsolatba kerül, így különösen a személyiségi jogi, az adatvédelmi és a titkos ügykezelésre vonatkozó előírásokat illetve normákat.
- 1.3 A statisztikus a statisztikai munkát mindenkor szakszerűen, a statisztika tudomány által módszertanilag elfogadott legjobb eljárások alkalmazásával kell hogy végezze.
- 1.3. A statisztikus nem élhet vissza azokkal az információkkal, amelyek munkája során tudomására jutottak, s nem használhatja fel azokat önkényesen sem saját sem mások érdekeinek alátámasztására, vagy mások hátrányára.
- 1.4. A statisztikusnak figyelemmel kell lennie arra, hogy munkája minél szélesebb kör számára érthető legyen. Ezért, ha a statisztikus tevékenysége során olyan fogalmakat használ, amelyek más tudományok vagy szakmák ismert fogalmai ugyan, de az adott területen kívül nem használatosak, úgy köteles azokat az érthetőség kedvéért a szükséges terjedelemben és mértékben ismertetni.
- 1.5. A statisztikai munka minden fázisában tartózkodni kell a statisztikai módszertan látszólagos, a felhasználó megtévesztését jelentő eljárások alkalmazásától. Amennyiben a rendelkezésre álló adatok, módszerek, eszközök stb. választást engednek meg az elemzésekben, a választást a statisztikus indokolni köteles, illetve megfelelő hivatkozásokkal fel kell hívnia a figyelmet az általa alkalmazott módszerek korlátaira.
- 1.6 A statisztikus hivatása gyakorlása során együttműködhet társzakmák képviselőivel (p. szociológus, közgazdász) méltányolja és tiszteletben tartja tevékenységüket. Jó kollegális kapcsolatra és egymás szakmai presztízisének kölcsönös elismerésére törekszik.
- 1.7. Etikai vétséget követ el az a statisztikus, aki szándékosan valótlan adatokat rögzít, az adatszolgáltató által közölt adatokat módszertani szempontból indokolatlanul megváltoztatja, illetve a valós adatokat a feldolgozás vagy a nyilvánosság elé tárásakor bármi módon módosítja, vagy azokat nem, illetve nem a megfelelő időben hozza nyilvánosságra.

1.8. A statisztikai munka során tiszteletben kell tartani valamennyi közreműködő véleményét, jogait és méltóságát. Etikai vétséget követ el az, aki nem kötelező adatgyűjtés esetén az adatszolgáltatót megtevesztéssel, vagy bármiféle kényszerítő eszközzel próbálja meg rávenni az adatszolgáltatásra, vagy a szolgáltatandó adat tartalmát befolyásolni próbálja. Nem tekinthető etikai vétségnek, ha érvekkel próbálja az adatszolgáltatót meggyőzni arról, hogy szolgáltatása fontos.

1.9. Az adatok közlésekor törekedni kell azok forrásának, valamint tartalmának, az ún. meta-adatoknak a minél pontosabb leírására. Ezeket a háttér-információkat az elvárható legrészletesebben, ugyanakkor még áttekinthető módon kell közölni. Az elemzéseknek az adatok pontos megjelölése mellett tartalmazniuk kell a módszer pontos leírását (hivatkozás), az alkalmazott programcsomag megnevezését és általában minden olyan körülményt, ami a felhasználó számára – a megértés, a követhetőség, az ellenőrizhetőség és megismételhetőség (reprodukálhatóság) miatt - fontos lehet.

1.10. Mindenfajta statisztikai adat és elemzés közlésekor a statisztikusnak be kell tartania a publikálás általánosan elfogadott normáit (plagizálás kerülése, más gondolatainak helyes idézése, közreműködők szerepének bemutatása stb.).

1.11. Amennyiben a statisztikus feladatainak ellátásába más személyeket is bevon, úgy azok tevékenységéért ugyanolyan szakmai és erkölcsi felelősséggel tartozik, mint saját munkájáért.

1.12. A törvényes keretek között valamennyi felhasználót megilleti a hivatalos statisztikai szolgálat által előállított adatokhoz, metaadatokhoz, módszertani leírásokhoz, elemzésekhez való teljes körű hozzáférés joga.

1.13. A felhasználó a jogszabályi és etikai követelményeken belül a rendelkezésére álló adatokat korlátozás nélkül, saját felelősségére jogosult tovább feldolgozni, elemezni, és nyilvánosságra hozni.

2. A Hivatalos Statisztikai Szolgálat szereplőire vonatkozó különleges szabályok

2.1. A hivatásos statisztikusoknak tudatában kell lenniük, hogy erkölcsi felelősséggel tartoznak a társadalomnak, mivel a köz érdekében, és a közösség finanszírozásában járnak el.

2.2. Feladataikat pártatlanul és következetesen kell ellátniuk, félelem, feltételezések és előítéletek nélkül, minden befolyástól mentesen, megőrizve ezzel a szakma iránti közbizalmat.

2.3. Mindenkor fenn kell tartaniuk hivatásuk méltóságát és becsületét.

2.4. Tájékozottnak kell lenniük, képezni kell magukat a hatályos jogszabályokon túl figyelembe véve a társadalmi és a statisztika tudomány fejlődéséből adódó lehetőségeket.

3. Az adatszolgáltatókra vonatkozó különleges szabályok

3.1. Az adatszolgáltatóknak törekedniük kell arra, hogy valós adatokat szolgáltatassanak. Bármely adatgyűjtésben résztvevő adatszolgáltató etikai vétséget követ el, ha bármi oknál fogva nem valós adatokat közöl, illetve ha bizonytalan információk esetén erre nem hívja fel az adatgyűjtő figyelmét

3.2. Ha valaki nem saját magáról szolgáltat adatot, ennek tartalmát az érintettel egyeztetnie kell.

3.3 Nem kötelező adatfelvételek esetén az adatszolgáltatás megtagadása nem tekinthető etikai vétségnek.

4. A felhasználókra vonatkozó különleges szabályok

4.1 Hivatalos statisztikai adatok felhasználása során a felhasználó legyen tekintettel e statisztikák tényleges tartalmára és összefüggéseire, ne használja azt eleve elhatározott álláspont alátámasztására.

4.2. A felhasználók valóságúen értelmezzék a statisztikai adatokat, kétség esetén konzultáljanak azok készítőivel.

4.3. A statisztika felhasználói a statisztikai adatokat részrehajlás nélkül használják fel. Ne értelmezzék át a hivatalos statisztikai közleményeket, ne működjenek közre félrevezető eredmények terjesztésében.

IV. ELJÁRÁSI SZABÁLYOK

1. Az Etikai Testület

1.1. A statisztika etikáján őrködni az Etikai Testület (a továbbiakban ET) feladata. Ez a testület jogosult fogadni az etikai panaszokat és köteles azokkal szemben a megfelelő módon fellépni.

1.2. Az ET 11 tagból áll, élén az Elnökkel.

1.3. Az ET tagja és elnöke lehet az MST bármely olyan tagja, aki szakmai tudásával és feddhetetlen szakmai magatartásával erre rászolgál. Tagjai a hivatalos statisztika mellett az akadémiai szférát, a más területeken dolgozókat és a felhasználókat is reprezentálják.

1.4. Az Etikai Testületet - a tagok ajánlásai alapján - az MST Választmánya kéri fel és hívhatja vissza.

1.5. Megalakulása után az ET elnökét a Testület 11 tagja egyszerű többsége választja meg, majd kialakítja munkarendjét.

1.6. Az ET bármely tagjának tagságát, méltatlanná válás esetén az MST Elnöksége a közgyűlés összehívásáig felfüggesztheti.

1.7. Az EB mandátuma négy évre szól, a tagjai munkájukért térítést nem kapnak.

2. Az Etikai Testület működése

2.1. Az ET a szükségleteknek megfelelően, de évente legalább 4 alkalommal ülészik. Az ülésekről emlékeztető készül, amit az Elnök az MST Választmányának minden alkalommal megküld.

2.2. Az ET munkája során a Kódexben foglaltak megsértésére vonatkozóan bejelentéseket, panaszokat fogad.

2.3. Az ET valamennyi hozzá beérkezett panaszt köteles tárgyalni és állásfoglalásáról a panaszost értesíteni.

2.4. Az ET elnöke szakmai hozzáértésük alapján minden egyes konkrét eset tárgyalását megelőzően jelöli ki azt a 3 főt (Eljáró Bizottság), aki a szóban forgó esetet részletesen, megvizsgálja. A Bizottság esetenként külső szakértők közreműködését is igénybe veheti. Az eseti bizottság a kijelölését követő 30 munkanapon belül köteles összeülni, az ügy kivizsgálását megkezdeni és azt a lehető legrövidebb időn belül lezárni.

2.5. Annak érdekében, hogy az eljárás demokratikus, tiszta és elfogultságtól mentes lehessen, a vizsgálat során ismertetni kell az ügyre vonatkozó bizonyítékokat és meg kell hallgatni az érdekelt feleket. Az eljárás során annak a személynek, akinek tevékenységével kapcsolatban panasz érkezett lehetőséget kell biztosítani hogy álláspontját ismertesse, az ügyre vonatkozó bizonyítékait bemutassa, illetőleg a bizottságtól más személyek meghallgatását kérje.

3. Az etikai eljárás módja

3.1 Az ET-hez bármely természetes vagy jogi személy - hagyományos, vagy elektronikus úton - írásos panaszt nyújthat be, ha etikátlan magatartást észlel. Az ET csak a hozzá benyújtott panaszok ügyében jár el.

3.2 Az etikai eljárás díj és illetékmentes

3.3. Mivel az ET-nek nincs hatósági jogköre, a szankciók lényegileg az etikai vétség megállapításában és a nyilvánosság tájékoztatásában merülnek ki. Állásfoglalásakor az ET alaposan mérlegeli az etikai vétség súlyát, annak várható hatását, valamint azt, hogy a vétség mulasztásból, szakmai hozzá nem értésből, vagy éppen szándékos félrevezetésből adódik. Ugyancsak mérlegeli azt, hogy a vétség elkövetője hivatásos statisztikus vagy a statisztikát kevésbé ismerő személy volt.

3.4. Az etikai vétség megállapítása esetén a következő elmarasztaló határozatok hozhatók: figyelmeztetés, helyreigazítás kérése. A hivatalos statisztikai szolgálat tagja esetén a felügyelő szervezet ill. annak vezetőjének tájékoztatása.

3.5. Az ET által megállapított etikai vétségről és súlyának megítéléséről a szakmai közvéleményt a szakfolyóiratokon, illetve az MST honlapján keresztül tájékoztatja. Súlyosabb, illetőleg a szélesebb közvélemény érdeklődésére számot tartó esetekben az ET a nyilvánosságot a médián keresztül (napi sajtó, rádió, TV, internetes médiumok) is tájékoztathatja.

V. EGYÉB RENDELKEZÉSEK

1. A Kódex hatályosulásának vizsgálatát, esetleges kiigazítását három évenként indokolt elvégezni. Tekintettel arra, hogy új kezdeményezésről van szó, és az eljárás minden szereplője kellő tapasztalatok híján van, az első felülvizsgálatot célszerű korábban, a 2007. évre vonatkozó beszámolót követően elvégezni.

2. Az ET évente összefoglaló jelentést és beszámolót készít az MST választmányának. Az ET a beszámolót az MST honlapján és a Statisztikai Szemlében nyilvánosságra hozza.

Balatonfüred, 2006. október 12.

Melléklet:

1.sz.: Etikai eljárás kezdeményezésére irányuló beadvány

1.sz. Melléklet:

Etikai eljárás kezdeményezésére irányuló beadvány

Magyar Statisztikai Társaság
Etikai Testület

Elnökének

1525. Budapest
Keleti károly u. /7

Etikai eljárás kezdeményezése

Aluirott

Ezennel etikai eljárást kezdeményezek a Magyar Statisztikai Etikai Kódex

.....pontjának

megsértése miatt.....val szemben, az alábbiakban
részletezett tényállás és bizonyítékok alapján:

Tudomásul, hogy amennyiben az eljárást lefolytatják és az Etikai Testület határozata alapján
bepanaszolt tevékenysége (mégis) etikusnak bizonyul, a Testület jogosult ezt a körülményt is
nyilvánosságra hozni.

.....200..... hó nap

Aláírás, cím

2.sz. Melléklet:

Az Etikai Testület Tagjai

Dr. Bessenyei Lajos	Miskolci Egyetem
Dr. Harcsa István	KSH
Dr. Hoóz István	Pécsi Tudományegyetem
Dr. Korinek László	Pécsi Tudományegyetem
Dr. Kovacsics Józsefné	ELTE
Dr. marton Ádám	KSH
Dr. Novák Zoltán	KSH
Dr. Rappai László	Pécsi Tudományegyetem
Dr. Hunyadi László	Budapesti Corvinus Egyetem
Dr. Probáld Ákos	KSH
Dr. Vavró István	